

České Budějovice, 22. ledna 2010

Posudek na diplomovou práci Elišky Padyšákové „Is Corridor Use by European Carnivores Driven by Habitat Characteristics or Food Supply?“

Práce E. Padyšákové sestává ze stručného úvodu o dopadu fragmentace a významu koridorů pro přežití populací savců v krajině, a pokračuje rukopisem stejnojmenného vědeckého článku v angličtině, po němž následuje stručný závěr. Má celkem 30 stran textu s vloženými přílohami.

Četl jsem ji velice rád, jako ostatně všechny práce produkované stále slibněji se rozvíjející skupinou okolo kolegy Martina Šálka. Po sérii prací, které společně ukazují, že drobné šelmy ve středoevropské krajině využívají zejména rozhraní mezi krajinnými pokryvy – záměrně nepíší stanovišti nebo biotopy, brzy snad bude zřejmé proč – a nežijí tedy „v lese“ nebo „v lukách“, ale na jejich rozhraních, se Eliška pustila do otázky, proč tomu tak vlastně je. Zda rozhraní šelmy používají spíše k pohybu krajinou, nebo v nich nacházejí zdroje pro svou běžnou existenci, v tomto případě potravu.

Možná překvapuje, když mluvím o „rozhraních“, když práce je o koridorech. Ale i koridor je rozhraní, jen užší, a z kontextu jiných Šálkových prací je zřejmé, že právě v rozhraních větších celků (les vs. louka například) se zdržují nejen drobné šelmy, ale i jejich kořist. Jejich biotopem jsou rozhraní, nikoli například jednolitý stejnověký les. I tam je navíc hlavním faktorem zodpovědným za přítomnost šelem nabídka potravy - v lese i v lukách bývá kořisti málo. To je závažné obecné zjištění, z něhož vyplývají strašně důležité věci jak pro naše snahy znovuoživit středoevropskou krajinu (= čím více a čím zubatější přechody a linie, tím lépe), tak pro úvahy o minulosti této krajiny, o jejím „přírodním“ stavu (= muselo jít o pestrou mozaiku různých sukcesních stadií, tedy o savanu spíše než jednolitý grassland či jednolitý les).

I když výsledky práce – které byly zcela korektně sebrány a analyzovány - opět zapadají do tohoto schématu, autorka jakoby toto pozadí ne dost zdůrazňovala. Hovoří – a to jak v Úvodu, tak v Diskusi – o koridorech jako o spojnicích mezi jinými habitaty (zde: lesními celky). Jenže (a) habitaty zde nejsou lesní celky, ale jejich lemy, a (b) samotné koridory zjevně nefungují jen jako mezihabitatové spojnice, ony těmi habitaty jsou! Chápu velice dobře, proč užívá jí zvolený jazyk. Je snazší psát rukopis v zavedeném než v obrazoboreckém diskursu, ale je to škoda. Jednak tak zapadají důležité postřehy a jednak, naše mluva ovlivňuje naše myšlenky.

Další místem, kde autorka není dost průrazná, neumí svou práci prodat, je formulace vůdčí hypotézy. Ta se snaží rozlišit, zda život drobných šelem v „koridorech“ závisí více na velikosti a vegetační architektuře těchto koridorů, nebo na abundanci kořisti. Tato klíčová úvaha je, žel, utopena v kapitole Results (str. 16, poslední odstavec). Práce by byla čtivější a srozumitelnější, kdyby se objevila už v Úvodu.

Nedomnívám se, že by zmíněné výtky snižovaly kvalitu práce a věřím, že rukopis bude zdárně přijat k publikaci do dobrého časopisu. Pokud se tak ale přece jen nestane, byl bych rád, kdyby Eliška práci – hlavně asi Diskusi - přepsala v tom duchu, že z hlediska šelem (a jejich kořisti) liniové struktury vůbec nepředstavují koridory, ale zbytky kdysi mnohem heterogennější přírodní krajiny.

Jeden větší problém však s prací přece mám: týká se interpretace výsledků. Na šelmy neměla vliv žádná stanovištní charakteristika, jen kořist. Ale co tedy ovlivňovalo tu kořist? Zjevně to

musí být něco s vegetací, respektive potravou, ale co? Jaké proměnné by mělo smysl měřit, abychom se poučili o vhodné skladbě liniových struktur? Dovedu si představit vícero proměnných (druhovou bohatost bylin, přítomnost vody nebo nějaké měřítko celkové architektonické heterogenity), které Eliška neměřila. To nevadí, ale možná by stálo za to je přeměřit (třeba i v jiném roce) a podívat se, proč tedy drobní savci někde jsou a někde ne.

Odtud otázka: může se diplomantka při obhajobě nad těmito „skrytými proměnnými“ důležitými pro šelmí kořist důkladněji zamyslet, třeba na základě znalostí literatury? Jak by nadesignovala dodatečný výzkum, které proměnné by měřila a jaké by očekávala výsledky?

Byl jsem až dosud dost kritický, ale ne proto, že by Eliščina práce byla špatná. Ona je naopak vynikající! Diplomantka prokázala schopnost formulovat badatelský problém, sebrat k němu data a ta smysluplně analyzovat moderními metodami. Splnila tak požadavky kladené na diplomovou práci, kterou tímto doporučuji k obhajobě. Pokud u obhajoby zodpoví mou otázku, nebudu protestovat proti kvalifikačnímu stupni *výborně*.

Doc. Martin Konvička, PhD.

Drobné poznámky (zdaleka ne vyčerpávající, pro další práci s rukopisem):

- první věta Úvodu zní dost nešťastně: říkáte, že fragmentace v Evropě je zásadním problémem Worldwide, logičtější by bylo jít od světa do Evropy.
- Str. 10, odst. 2, u citace Šálek et al. není rok v závorce
- Str. 15, popis analýz chce uvést podrobněji či spíše „promyšleněji“, nyní např. není úplně jasné, co byl náhodný faktor v použitých smíšených modelech
- Obr. 1: zůstaly zde české popisky ročních období

Oponentský posudek na magisterskou diplomovou práci Elišky Padyšákové:

Is Corridor Use by European Carnivores Driven by Habitat Characteristics or Food Supply?

Předkládaná diplomová práce se na 30 stranách zabývá problematikou vlivu struktury prostředí, jeho fragmentace a potravy na výskyt drobných šelem. Zvláštní pozornost je věnována vlivu potravní nabídky a charakteristik prostředí na využití koridorů v krajině. Práce má obecný český úvod a závěr s literárními odkazy, vlastní práce je anglicky psaný rukopis článku.

Úvodní text je stručným úvodem do problematiky, adekvátně doplněný 35 literárními odkazy. V tomto úvodním textu je vcelku přehledně podána řešená problematika, změny struktury krajiny a prostředí a jejich vliv na společenstva drobných šelem v kontextu množství a dostupnosti potravy. Z textu je patrné zaujetí autorky pro dané téma i dobrý přehled a znalost faktů a vazeb v rámci řešeného tématu.

Vlastní práce (rukopis) zpracovává téma, které má jednak charakter základního výzkumu, jednak jsou získané výsledky využitelné v ochraně přírody či ochraně a managementu krajiny. Autorka zvládla velmi náročný sběr dat v terénu, ale také zároveň jejich adekvátní zpracování. Studie využívá metody pachových stanic pro studium drobných šelem a studium interakcí mezi šelmou – prostředím – strukturou krajiny – potravou, přináší cenné a dále aplikovatelné výsledky. Výsledky jsou adekvátním způsobem, s podporou 78 literárních odkazů diskutovány a interpretovány.

Práce je rozhodně přínosem, který v návaznosti na související práce, které v současnosti probíhají na PřF JČU, řeší ekologii drobných šelem ve středoevropské fragmentované krajině, téma, které bylo až dosud u nás poměrně neznámé. Forma diplomové práce jako manuskriptu článku je mi velmi sympatická, celá práce působí myšlenkově uceleně. Doporučuji plně a bez zásadních připomínek tuto diplomovou práci k obhajobě.

V Kašperských Horách

23.1.2010

RNDr. Luděk Bufka